

„Program profilaktyczny w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych”.

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

Czy zażywanie substancji psychoaktywnych to realny problem w zakładach pracy?

Alicja Petrykowska

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

Palenie tytoniu

9,5 miliona dorosłych Polaków w wieku 18-64 lata pali papierosy.

Około 4 milionów Polaków to byli palacze.

Liczba palaczy od 5 lat pozostaje niemal na niezmiennym poziomie.

Papierosy pali 44% mężczyzn i 30% kobiet

Źródło: Moskalewicz J., Kiejna A., Wojtyniak B. (red.), Kondycja Psychiczna Mieszkańców Polski: Raport z badań „Epidemiologia zaburzeń psychiatrycznych i dostęp do psychiatrycznej opieki zdrowotnej – EZOP Polska” Instytut Psychiatrii i Neurologii, Warszawa 2012.

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

Dane z 2010r.

Wiek	Odsetek osób obecnie palących (jakikolwiek produkt tytoniowy przeznaczony do palenia)
15-19 lat	17,7%
20-29 lat	31,7%
30-39 lat	34,3%
40-49 lat	40,1%
50-59 lat	40,5%
60+ lat	15,4%

Źródło: Centrum Onkologii-Instytut im. Marii Skłodowskiej-Curie, Warszawski Uniwersytet Medyczny, Globalny sondaż dotyczący używania tytoniu przez osoby dorosłe (GATS). Polska 2009-2010, <http://www.kodekswalkizrakiem.pl>

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

- Najczęściej palą osoby z wykształceniem podstawowym (35%) i zasadniczym zawodowym (36%).
- Wraz ze wzrostem wykształcenia spada odsetek palaczy – z wyższym wykształceniem po papierosa sięga 20% osób.
- Palenie jest również najbardziej rozpowszechnione wśród osób o niskich dochodach.

Źródło: M. Feliksiak, CBOS, Komunikat z badań BS/116/2010, Podstawy wobec alkoholu, Warszawa, sierpień 2010

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

- Wśród osób aktywnych zawodowo **regularne** palenie deklarowało 37,3% mężczyzn i 28,2% kobiet.

Wśród osób aktywnych zawodowo **okazjonalnie** palenie deklarowało 3,5% mężczyzn i 3,3% kobiet.

- Wśród regularnie palących i czynnych zawodowo 62,4% mężczyzn i 58,3% kobiet wypala pierwszego papierosa 30 minut po przebudzeniu.
- 19,7% mężczyzn i 5,1% kobiet czynnych zawodowo budzi się w nocy żeby zapalić papierosa.

Źródło: Kaleta D., Korytkowski P., Makowiec-Dąbrowska T., *Palenie papierosów w populacji osób czynnych zawodowo*, Medycyna Pracy, 2013;64(3).

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

Zawód obecnie wykonywany wg ISCO	Procent obecnie palących
Rob. budowlani - stan surowy	56,77%
Operatorzy pojazdów wolnobieżnych	52,36%
Rob. budowlani - wykończenie	48,37%
Rob. obróbki drewna i papieru	47,47%
Rob. przy pracach prostych	46,7%
Mechanicy maszyn i urządzeń	41,86%
Inni wykwalifikowani pracownicy	41,74%
Robotnicy obróbki metali	41,00%
Monterzy	40,67%
Elektrycy i monterzy elektroniczni	39,23%
Kucharze, kelnerzy, barmani	37,88%
Kierowcy, kolejarze, marynarze	37,34%
Górnicy i pokrewni	37,06%

Zawód obecnie wykonywany wg ISCO	Procent obecnie palących
Policjanci, strażacy, żołnierze, celnicy i prac. usług ochrony	35,89%
Pomoce domowe, sprzątaczk, praczk	35,24%
Technicy	33,48%
Rob. produkcji odzieży	32,51%
Prac. usług osobistych	31,71%
Prac. Ds. obsługi klientów	30,82%
Rob. w przetwórstwie spożywczym	30,24%
Rolnicy na własne potrzeby	29,55%
Twórcy, artyści, pracownicy kultury	28,76%
Rolnicy prod. roślinnej i zwierzęcej	28,41%
Sprzedawcy i pokrewni	27,63%
Pielęgniarki	25,01%
Władze i wyższa kadra kierownicza	23,69%
Specjaliści ds. sprzedaży i marketingu	23,40%

Zawód obecnie wykonywany wg ISCO	Procent obecnie palących
Lekarze	22,81%
Średnia kadra kierownicza	22,77%
Średni personel biurowy	21,68%
Średni personel w ochronie zdrowia	21,32%
Informatycy, analitycy, programiści	17,16%
Nauczyciele szkół ponadpodstawowych	16,38%
Inni specjaliści	15,85%
Nauczyciele szkół wyższych	15,73%
Specjaliści ds. administracji i zarządzania, prawnicy	14,81%
Specjaliści ds. finansowych	13,55%
Nauczyciele szkół podstawowych	11,86%
Inżynierowie	10,86%
<i>ogółem</i>	<i>31,22%</i>

Źródło Czapiński J., Panek T. (red.), Diagnostyka społeczna [2011], dokument elektroniczny: <http://www.diagnoza.com>

INSTYTUT MEDYCYN PRACY IM. PROF. J. NOFERA

- 33,6% pracowników w Polsce jest narażonych na dym tytoniowy w pomieszczeniach zamkniętych, w których pracują.
- 46,1% obecnie palących i 26,8% niepalących jest narażonych na dym tytoniowy w miejscu pracy.
- Wśród polskich pracowników narażonych na dym tytoniowy w miejscu pracy jest:
 - 41,3% mężczyzn (najbardziej w wieku 50-59 lat - 46,4%; 40-49 lat – 40,7%; 30-39 lat – 40,2%)
 - 24,9% kobiet (najbardziej w wieku 30-39 lat – 29%; 50-59 lat – 27,3%).

Źródło: Centrum Onkologii-Instytut im. Marii Skłodowskiej-Curie, Warszawski Uniwersytet Medyczny, Globalny sondaż dotyczący używania tytoniu przez osoby dorosłe (GATS). Polska 2009-2010, <http://www.kodekswalkizrakiem.pl>

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

76% Polaków deklaruje spożywanie alkoholu
– 65% z nich twierdzi, że pije alkohol czasami
– 11% pijących deklaruje, że pije go często.

22% respondentów wcale nie sięga po napoje
alkoholowe

Źródło: M. Feliksiak, CBOS, Komunikat z badań BS/116/2010, Podstawy wobec alkoholu, Warszawa, sierpień 2010.

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

- Według danych CBOS z 2010r. alkohol spożywa 84% mężczyzn i 70% kobiet.
- Przynajmniej raz w tygodniu po alkohol sięga 62% pijących mężczyzn i 20% pijących kobiet.

Dane z 2010r.

Wiek	Osoby deklarujące picie alkoholu	
	mężczyźni	kobiety
18 – 24 lata	98%	79%
25 – 34	83%	91%
35 – 44	90%	78%
45 – 54	85%	77%
55 – 64	78%	67%
65 lat i więcej	73%	35%

Źródło: M. Feliksiak, CBOS, Komunikat z badań BS/116/2010, Podstawy wobec alkoholu, Warszawa, sierpień 2010.

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

- Ok. 8% Polaków przyznaje się do konsumowania alkoholu w miejscu pracy, 16% twierdzi, że było świadkiem spożywania alkoholu w miejscu pracy.

Źródło: PARPA, Wzory konsumpcji alkoholu w Polsce 2008, dokument elektroniczny

- 12% konsumentów spożywa napoje alkoholowe na spotkaniach służbowych.
- Dla 11% dorosłych okazją do sięgnięcia po napoje alkoholowe jest otrzymanie wypłaty, emerytury lub renty
- Ponadto 5% dorosłych Polaków przyznaje, że z powodu nadmiernego picia nie wykonał powierzonych mu obowiązków, a problemy z pracą z powodu alkoholu miało 2% respondentów.

Źródło: M. Feliksiak, CBOS. Komunikat z badań BS/116/2010, Podstawy wobec alkoholu, Warszawa, sierpień 2010

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

- Szacuje się, że około 3 miliony Polaków nadużywa alkoholu (Około 600 tysięcy osób to osoby z zespołem uzależnienia od alkoholu).
- W grupie nadużywającej alkohol zdecydowanie dominują mężczyźni.

Takie spożywanie napojów alkoholowych zidentyfikowano u 20,5% mężczyzn.

Z kolei odsetek kobiet nadużywających alkoholu wynosi 3,4%.

Źródło: Moskalewicz J., Kiejna A., Wojtyniak B. (red.), *Kondycja Psychiczna Mieszkańców Polski: Raport z badań „Epidemiologia zaburzeń psychiatrycznych i dostęp do psychiatrycznej opieki zdrowotnej – EZOP Polska”* Instytut Psychiatrii i Neurologii, Warszawa 2012.

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

Zawód obecnie wykonywany wg ISCO	Procent nadużywających alkoholu	Procent sięgających po alkohol w trudnych sytuacjach życiowych	Zawód obecnie wykonywany wg ISCO	Procent nadużywających alkoholu	Procent sięgających po alkohol	Zawód obecnie wykonywany wg ISCO	Procent nadużywających alkoholu	Procent sięgających po alkohol
Rob. budowlani - stan surowy	15,99%	7,95%	Robotnicy obróbki metali	11,06%	5,01%	Policjanci, strażacy, żołnierze, celnicy i prac. usług ochrony	6,84%	3,72%
Górnicy i pokrewni	14,15%	7,39%	Mechanicy maszyn i urządzeń	10,72%	6,76%	Sprzedawcy i pokrewni	6,36%	3,10%
Rob. w przetwórstwie spożywczym	13,70%	3,93%	Technicy	9,64%	3,22%	Pomoce domowe, sprzętaczki, praczki	6,17%	0,50%
Inni wykwalifikowani pracownicy	13,54%	4,11%	Inżynierowie	9,60%	1,91%	Lekarze	5,96%	5,76%
Operatorzy pojazdów wolnobieżnych	13,39%	3,54%	Monterzy	9,27%	0,60%	Rolnicy prod.	5,66%	3,84%
Kucharze, kelnerzy, barmani	11,96%	1,68%	Twórcy, artyści, pracownicy kultury	9,11%	4,27%	Prac. usług osobistych	5,36%	1,87%
Prac. ds. obsługi klientów	11,64%	4,16%	Władze i wyższa kadra kierownicza	8,99%	1,46%	Inni specjaliści	5,13%	2,21%
Rob. przy pracach prostych	11,39%	8,50%	Rolnicy na własne potrzeby	8,79%	4,68%	Specjaliści ds. finansowych	4,82%	2,16%
Rob. obróbki drewna i papieru	11,19%	8,27%	Elektrycy i monterzy elektroniczni	8,48%	4,34%	Średni personel w ochronie zdrowia	4,63%	1,29%
Kierowcy, kolejarze, marynarze	11,11%	4,88%	Specjaliści ds. administracji i zarządzania, prawnicy	8,26%	5,51%	Nauczyciele szkół wyższych	4,33%	0,00%
Rob. budowlani - wykończenie	11,09%	5,91%	Specjaliści ds. sprzedaży i marketingu	7,77%	2,48%	Informatycy, analitycy, programiści	3,72%	0,68%
			Średnia kadra kierownicza	7,42%	4,44%	Średni personel biurowy	2,40%	0,72%
			Nauczyciele szkół ponadpodstawowych	6,97%	3,62%	Rob. produkcji odzieży	2,32%	1,90%
						Nauczyciele szkół podstawowych	1,96%	0,38%
						Pielęgniarki	0,00%	0,73%
						Ogółem	8,23%	3,79%

- Z danych Państwowej Inspekcji Pracy wynika, że w 2010 roku niemal 5% wszystkich wypadków przy pracy spowodowanych było spożyciem substancji psychoaktywnych w tym głównie alkoholu.
- W ciągu jednego roku miało miejsce 95 takich zdarzeń, z czego ciężkie obrażenia odniosły 33 osoby, natomiast śmierć 39 osób

Źródło: Ministerstwo Zdrowia, Sprawozdanie z realizacji ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości przeciwdziałaniu alkoholizmowi w okresie 1 stycznia – 31 grudnia 2010 roku, Warszawa 2012, dokument elektroniczny: <http://mz.gov.pl/>

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

Leki bez recepty

- 90% badanych w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie z 2010r. stosowało preparaty farmaceutyczne,
- 10% stosowało tylko leki dostępne na receptę,
- 19% tylko leki dostępne bez recepty,
- 61% leki dostępne na receptę i bez recepty,
- 10% nie stosowało w tym czasie żadnych leków.

Stosowanie leków bez recepty w 2010 r. deklarowało
86% kobiet 75% mężczyzn

Źródło: Rogulska B., Feliksiak M., Stosowanie leków dostępnych bez recepty, Komunikat z badań BS/143/2010, Warszawa październik 2010, dokument elektroniczny <http://www.cbos.pl/>

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

Dane z 2010r.

Leki vs cechy społeczno-demograficzne

Miejsce zamieszkania	Proc. osób stosujących w ciągu ostatnich 12 miesięcy leki dostępne bez recepty
Wieś	76%
Miasto do 20 tys.	83%
20-100 tys.	82%
101-500 tys.	85%
501 tys. i więcej mieszk.	87%
Wykształcenie	Proc. osób stosujących w ciągu ostatnich 12 miesięcy leki dostępne bez recepty
Podstawowe	74%
Zasadnicze zawodowe	78%
Średnie	85%
Wyższe	87%

Źródło: Rogulska B., Feliksiak M.,
Stosowanie leków dostępnych bez recepty,
Komunikat z badań BS/143/2010,
Warszawa październik 2010,
<http://www.cbos.pl/>

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

Dane z 2010r.

Grupa społeczno-zawodowa, pracujący	Proc. osób stosujących w ciągu ostatnich 12 miesięcy leki dostępne bez recepty
Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	85%
Średni personel, technicy	78%
Pracownicy adm.-biurowi	91%
Pracownicy usług	89%
Robotnicy wykwalifikowani	76%
Robotnicy niewykwalifik.	83%
Rolnicy	65%
Pracujący na własny rach.	83%

Źródło: Rogulska B., Feliksiak M., Stosowanie leków dostępnych bez recepty, Komunikat z badań BS/143/2010, Warszawa październik 2010, dokument elektroniczny <http://www.cbos.pl/>

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

Dane z 2010 r.

Rodzaj stosowanych leków dostępnych bez recepty	Odsetek osób stosujących leki bez recepty w ciągu ostatniego miesiąca	Odsetek osób stosujących leki bez recepty w ciągu ostatnich 12 miesięcy
środki przeciwbólowe oraz przeciwzapalne	50%	65%
środki na przeziębienie i ból gardła	27%	55%
witaminy, minerały oraz środki zwiększające odporność	39%	44%
środki łagodzące dolegliwości układu pokarmowego	20%	23%
środki nasercowe i poprawiające krążenie	12%	14%
środki uspokajające i nasenne	11%	14%
środki wspomagające pamięć i koncentrację	8%	11%
leki łagodzące objawy alergii	7%	10%
środki wspomagające rzucenie palenia	3%	4%
środki wspomagające odchudzania	2%	3%
inne preparaty	3%	3%

Źródło:

 Rogulska B., Feliksiak M.,
 Stosowanie leków dostępnych bez recepty,
 Komunikat z badań BS/143/2010,
 Warszawa październik 2010,
<http://www.cbos.pl/>

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

SWISS CONTRIBUTION

- 24% Polaków nie jest świadomych tego, że preparaty farmaceutyczne mogą szkodzić zdrowiu;
- 53% Polaków deklaruje, iż nie konsultuje z lekarzem zastosowania danego leku bez recepty, nawet jeśli zażywa go pierwszy raz;
- 13% nie czyta ulotek dołączonych do lekarstwa;
- 17% przyznało się, że zdarzało im się stosować lek niezgodnie z zaleceniami (nie przestrzegać określonego dawkowania czy stosować go dłużej, niż to wskazane);
- 9% przyjmowało farmaceutyki mimo przeciwwskazań;
- 6% kontynuowało stosowanie tego rodzaju preparatów pomimo wystąpienia skutków ubocznych;
- 5% używało danego leku wbrew opinii lekarza;
- 5% stosowało środki farmaceutyczne z przyzwyczajenia, mimo że nie było to konieczne.

Źródło: Rogulska B., Feliksiak M., Stosowanie leków dostępnych bez recepty, Komunikat z badań BS/143/2010, Warszawa październik 2010, dokument elektroniczny <http://www.cbos.pl/>

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

13,7% dorosłych Polaków przyznało że przynajmniej raz w życiu spróbowało narkotyków,

- 4,8% sięgnęło po nie w ciągu 12 miesięcy poprzedzających badanie z 2012r.,
- z kolei już 2,5% zastosował je w ciągu 30 dni przed badaniem z 2012r.

Źródło: Malczewski A., Misiurek A., *Używanie nielegalnych substancji psychoaktywnych – wyniki badania z 2012 roku*, Serwis Informacyjny NARKOMANIA nr 1 (61)2013.

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

Dane z 2012 r.

	Kiedykolwiek w życiu	W ciągu ostatnich 12 miesięcy	W ciągu ostatnich 30 dni
Jakiegokolwiek narkotyku	13,7%	4,8%	2,5%
Marihuana	12,2%	3,8%	1,8%
LSD	0,8%	0,1%	-
Amfetamina	2,9%	0,6%	0,3%
Grzyby halucynogenne	1%	0,1%	-
Ecstasy	1,1%	0,1%	0%
Crack	0,2%	-	-
Kokaina	0,8%	0,2%	-
Astrolit	-	-	-
Heroina	0,1%	0%	-
Metadon	0%	0%	-
„Kompot”	0,2%	0,1%	0,1%
GHB	0%	0%	-
Sterydy anaboliczne	0,5%	-	-
Substancje wziewne	0,4%	-	-
Dopalacze	1,4%	0,2%	0%

Źródło: Malczewski A.,
 Misiurek A.,
*Używanie nielegalnych
 substancji psychoaktywnych
 – wyniki badania z 2012 roku,*
 Serwis Informacyjny
 NARKOMANIA nr 1 (61)2013.

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

Mężczyźni częściej niż kobiety sięgają po narkotyki.

- Do używania narkotyków w ciągu 2012r. przyznało się 2.3% kobiet i 7.5% mężczyzn.

Dane z 2012 r.

Wiek	Odsetek osób używających subst. psych. kiedykolwiek w życiu	Odsetek osób używających subst. psych. w czasie ostatnich 12 miesięcy
15 – 24	22,6%	13 %
25 – 34	23,5%	7,2 %
35 – 44	11,6%	2,0 %
45 – 54	5,5%	0,8 %
55 – 64	3,8%	1%

Źródło: Malczewski A., Misiurek A., *Używanie nielegalnych substancji psychoaktywnych – wyniki badania z 2012 roku*, Serwis Informacyjny NARKOMANIA nr 1 (61)2013

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

Dane z 2012r.

Wykształcenie	Kiedykolwiek w życiu	W czasie ostatnich 12 miesięcy
nieukończone podstawowe lub bez wykształcenia podstawowego	0,0%	0,0%
podstawowe	5,6%	2,9%
gimnazjalne	19,6%	11,7%
zasadnicze zawodowe	7,5%	1,7%
średnie niepełne	16,9%	8,8%
średnie	16,7%	5,2%
policealne lub pomaturalne	9,0%	2,7%
wyższe	19,9%	5,6%

Źródło: Malczewski A., Misiurek A.,
 Używanie nielegalnych substancji psychoaktywnych
 – wyniki badania z 2012 roku,
 Serwis Informacyjny NARKOMANIA nr 1 (61)2013.

Narkotyki vs cechy społeczno-demograficzne

Wielkość miejscowości	Kiedykolwiek w życiu	W czasie ostatnich 12 miesięcy
wieś	8,1%	3,1%
miasto do 19 999 mieszkańców	17,5%	5,3%
miasto od 20 000 do 49 000 mieszkańców	15,5%	5,4%
miasto od 50 000 do 99 999 mieszkańców	11,4%	4,3%
miasto od 100 000 do 499 999 mieszkańców	13,9%	4,0%
miasto powyżej 500 000 mieszkańców	26,9%	10,7%

Status zawodowy	Kiedykolwiek w życiu	W czasie ostatnich 12 miesięcy
praca zawodowa	15,3%	4,0%
rencista, emeryt	3,9%	1,0%
uczeń, student	21,3%	13,3%
gospodyni domowa	4,3%	0,0%
bezrobotny	13,6%	5,7%
niepracujący z innych powodów	6,3%	2,1%

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

Dziękuję za uwagę

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA